

Alphonse Daudet – ett offer för syfilis:

»Det finns långa dagar
då ingenting är levande i mig
utom lidandet«

Trots svåra smärtor skrev Daudet under sin sjukdomstid flera böcker i den humoristiska stil som hans publik älskade.

II Den franske författaren Alphonse Daudet tjugade en värld med sina finstämda berättelser från hembygden i Provence, bl a »Brev från min kvarn«, och i den humoristiska sviten om Tartarin skapade han en klassisk figur, den glade storskrutaren.

En betydligt mörkare bild ges i författarens dagböcker, som efter hans död publicerades med titeln »La Doulou«, det provensalska ordet för smärta. Här beskriver han sin ångest och sina kval; han led av syfilis, som på 1800-talet härjade bland Europas intellektuella.

Daudet, född 1840 i Nimes, för 18 år gammal till Paris för att göra litterär karriär. Han levde där ett bohemiskt liv med diverse amorösa äventyr, som han beskrev i sin första bok, »Les Amoureuses«, och som också gav honom hans syfilis, vars första manifestationer gav sig till känna 1861.

Han gifte sig 1867 och fick tre barn. År 1885 började hans hälsa svikta. Han skriver:

En blick i spegeln. Jag är 45 år men ser ut som 65. Skeppet kränger, säger sjömannen, så känns min kris. Kan skeppet rätta upp sig igen? Konsultation hos dr Guyon: kontraktur i blåsan, prostata lite nervös, för övrigt ingenting. Och detta »ingenting« är det som nu börjar: sjukdomsinvasionen. Egendomliga skärande smärtor, ögonen bränner, dubbelseende, myrkrupningar i fötterna, som är heta och ömma. Jag är överkänslig för ljud, huden ömmar, får allt mindre sömn, hostar blod. Det onda känner sig för överallt, väljer sin terräng.

Vilken fasa att korsa gatan, kan inte springa, inte ens påskynda stegen. Att alltid behöva ta till sin vilja för de enklaste ting: att gå, att resa sig, hålla sig upprätt.

Varje kväll förfärliga kramper i sidan. Jag läser sittande i sängen, den enda uthärdliga positionen. Ibland kan jag inte skriva, handen darrar så. Hjärnan fungerar och formuleringskraften, men det är mödosamt att koordinera.

Mina läppar brinner, slemhinnorna torkar till skorpor av febern. En sked bromyl med bitter saltsmak, det är svampen doppad i ättika.

Nu hoppas jag inte längre tillfriskna, bara kunna hålla ställningarna. Kvällar med morfin, nätter med kloral, en resa till skuggornas rike, förintelsen. Vilken behaglig känsla att komma dit.

Jag tänker på mina föregångare med »författarnas sjukdom«: Jules de Goncourt, död i paralysie générale, Baudelaire, Léopardi, Flaubert, Benjamin Constant, Mme de Staël och Heinrich Heine, vars sjukdom liknar min – åtta år

i sängen med plågor och opium i stora doser. Efter att länge ha använt acetanilid har jag tagit antipyrin under ett år, 2–3 gram dagligen, och var åttonde dag morfin. Svåra biverkningar från magen och tarmarna. Det finns långa dagar då ingenting är levande i mig utom lidandet.

Flera gånger sökte Daudet hjälp vid kurorter. Han beskriver sina vistelser i ett verk med rubriken »I smärtans länder« och ger där en målande skildring av sin och medpatienternas eländiga tillvaro. Samtidigt skrev han en rad böcker i den glada och humoristiska stil som publiken älskade, bl a »Tartarins lejonjakt i Afrika«. Kanske lindrade det hans plågor.

Daudet avled 1897, 57 år gammal.

Nils Brage Nordlander
med dr, Uppsala

II Fakta om syfilis

Det första stora utbrottet av syfilis i Europa inträffade vid belägringen av Neapel i mitten av 1490-talet. Sjukdomen spreds snabbt och var vanlig långt in på 1900-talet.

Den debuterar med ett sår på smittstället, ofta genitalt, som dock läker. Efter ett par månader uppträder ett generellt utslag, som också läker. Därefter utvecklas sjukdomen smygande – ofta under flera år – fram till det tertiära stadiet, då blodkärl och aorta påverkas och inflammatoriska svullnader, s k gummata, uppträder i olika organ. Centrala nervsystemet angrips i ca 10 procent av fallen i form av paralysie générale, med utbredd hjärnskada och demens samt angrepp på ryggmärgen, s k tabes dorsalis.

Terapeutiskt användes länge kvicksilver, ofta som gråsalva, som visserligen dödade spiroketerna men också gav förgiftningstillstånd.

I början av 1900-talet upptäckte August Wassermann den serologiska metod (WR) som möjliggjorde specifik diagnos av syfilis. År 1910 kom det första effektiva medlet, salvarsan, men dess effekt mot det sensyfilitiska angreppet på CNS var otillräcklig.

Malariabehandling av paralysie générale, som infördes omkring 1930, var mycket framgångsrik och gav upphovsmannen Wagner von Jauregg Nobelpriset 1927.

Penicillinet, som kom i mitten av 1940-talet, blev det suveräna medlet mot syfilis och har i Västerlandet utrotat de sensyfilitiska manifestationerna.